Blogi

Suomen talous supistuu selvästi koronapandemian vuoksi

Suomen talous | 20.07.2020

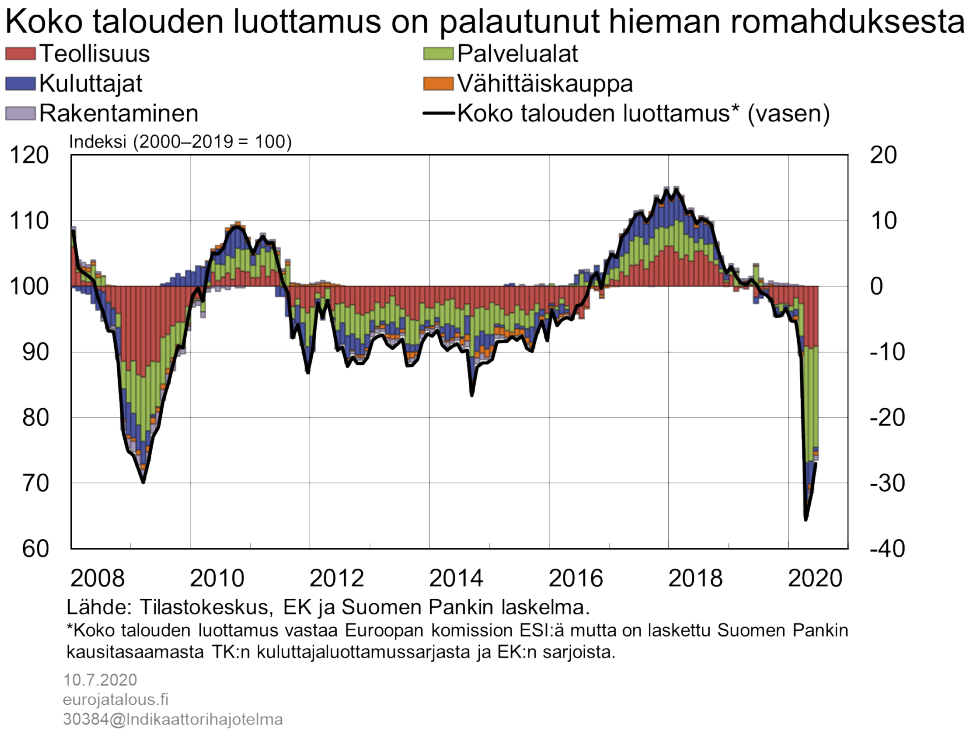
Koronapandemia hallitsee globaalia talousnäkymää ja tautitapaukset ovat maailmanlaajuisesti voimakkaassa kasvussa. Suomen tärkeimpien kauppakumppanien taloudet kärsivät merkittävästi pandemiasta ja myös Suomen talous supistuu vuonna 2020 selvästi. Viimeaikaiset tilastojulkistukset sekä lyhyen aikavälin ennustemallien tulemat tukevat Suomen Pankin kesäkuun ennusteen näkemystä siitä, että Suomen bruttokansantuote laskee kuluvana vuonna noin 7 %. Ennusteeseen liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta.

Kuluttajien luottamuksen ja pankkien korttimaksutietojen perusteella yksityinen kulutus on Suomessa hiljalleen palautumassa epidemian vaikutuksesta, mutta toisaalta uusien tartuntojen mahdollinen kasvu sekä heikot työllisyysnäkymät ovat kulutuksen kehitystä varjostava riski. Epävarmuus varjostaa edelleen myös investointinäkymiä, minkä lisäksi heikko tilauskanta sekä viruksen leviäminen maailmalla pitävät ulkomaankaupan näkymät negatiivisina.

Tilastokeskuksen 18.6.2020 päivittyneiden ennakkotietojen mukaan Suomen bruttokansantuote kasvoi 1,1 prosenttia vuonna 2019 (Kuvio 1), kun maaliskuussa julkaistujen ennakkotietojen mukaan kasvu oli 1,0 prosenttia. Viimeisimpien tietojen mukaan BKT laski vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä 1,9 prosenttia edelliseen neljännekseen nähden. Lasku johtui erityisesti nettoviennin sekä yksityisten investointien supistumisesta. Tuotannon suhdannekuvaajan mukainen työpäiväkorjattu tuotanto laski huhti-toukokuussa lähes 5,5 prosenttia.

Samalla kun kotimaisen kulutuksen näkymät ovat kesällä vahvistuneet, vientikehitystä ennakoivat indikaattorit ovat heikentyneet. Toukokuussa maksutaseen mukainen tavaraviennin arvo laski 24 prosenttia ja tavaratuonnin arvo 23 prosenttia vuodentakaisesta. Euroalueen investoinnit ja suomalaisten vientiyritysten tilaukset ovat vähentyneet. Teollisuuden uudet tilaukset ovat laskeneet yhtäjaksoisesti viisi kuukautta ja toukokuussa niiden lasku oli 28,4 prosenttia vuodentakaisesta. Syvä globaali taantuma ja investointien väheneminen Suomen vientimarkkinoilla näkyy vielä pitkään Suomen viennissä, eikä ulkomaankaupan odoteta tukevan talouskasvua lähivuosina.

Kuvio 1.

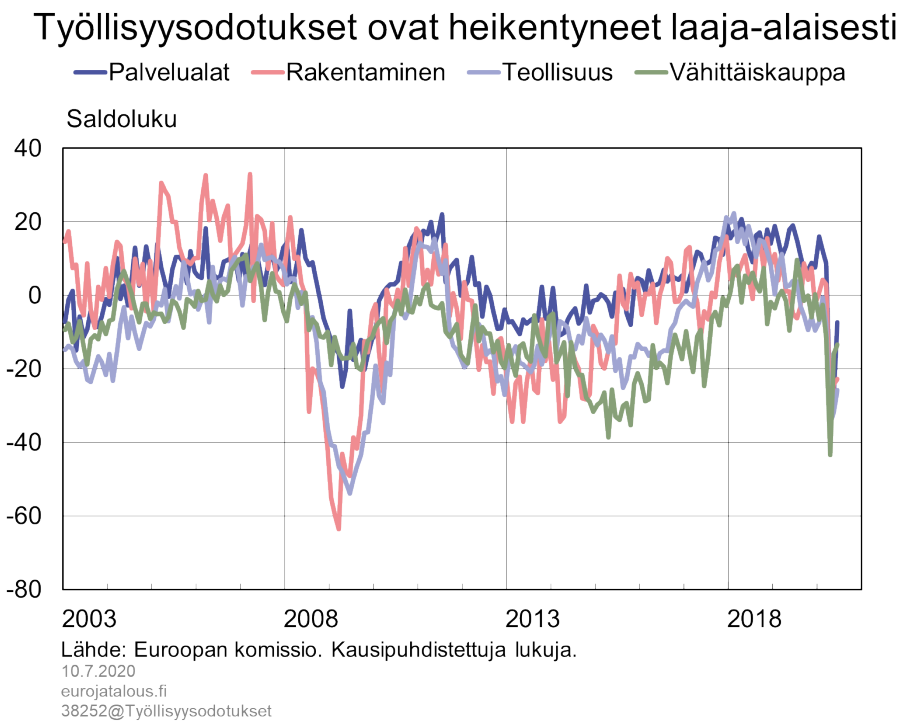

Koronaviruksen vaikutukset painavat lyhyen aikavälin ennusteita

Lyhyen aikavälin ennustemalleilla pyritään ennakoimaan talouden nykytilaa, eli käytännössä kuluvan ja mahdollisesti seuraavan neljänneksen talouskehitystä. Tärkein Suomen Pankin lyhyen aikavälin malleista on bayesilainen vektoriautoregressiivinen (BVAR) malli, joka hyödyntää suurta määrää makrotaloudellisia muuttujia[1]. BVAR-malli ennustaa Suomen BKT:n laskevan vuoden 2020 toisella neljänneksellä 6,7 prosenttia ensimmäiseen neljännekseen nähden (Taulukko 1 ja Kuvio 2). Muut käytössä olevat mallit ennustavat selvästi maltillisempaa laskua toiselle vuosineljännekselle. BVAR-malli ennustaa laskun jatkuvan (-2,5 %) myös kolmannella neljänneksellä, kun taas rahoitusmarkkinamalli ennustaa talouden jo kääntyvän kasvuun. Kolmannen neljänneksen ennusteet ovat kuitenkin toistaiseksi vielä hyvin epätarkkoja. Suomen Pankin kesäkuussa julkaisema ennuste vuodelle 2020, jonka mukaan BKT supistuu kuluvana vuonna noin 7 prosenttia, on edelleen kokonaisuutena linjassa tuoreiden vuositilinpidon lukujen sekä BVAR-mallin antaman ennusteen kanssa.

Lyhyen aikavälin mallit ennakoivat selvää laskua toisella neljänneksellä				
BKT neljänneskasvu	**2019N4**	**2020N1**	**2020N2**	**2020N3**
BVAR	−0,3 %	−2,3 %	−6,7 %	−2,5 %
Faktorimalli	0,2 %	−0,1 %	−2,4 %	−1,2 %
Siltamalli	0,2 %	0,0 %	−1,1 %	
Rahoitusmarkkinamalli	0,6	−0,4 %	−0,4 %	1,0 %
Toteutunut	−0,3*	−1,9 %*		
* Päivittyneet Tilastokeskuksen tilinpidon julkistuksen yhteydessä 18.6.2020. Mallit on päivitetty 15.7.2020.				

Kuvio 2.

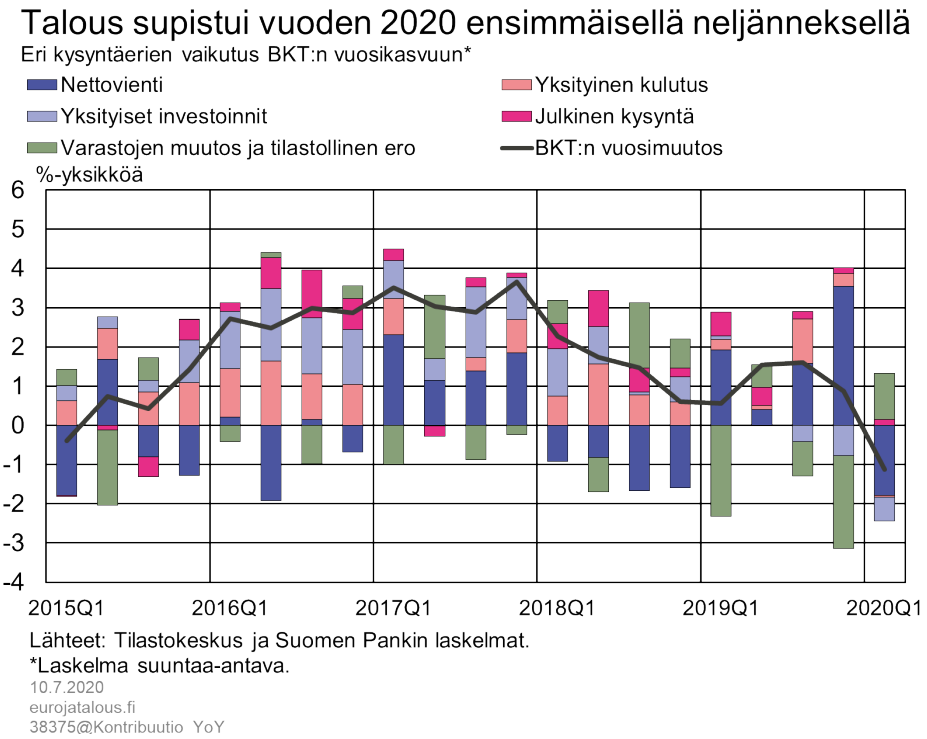

Kuluttajien luottamus on palautunut, mutta elinkeinoelämän arviot edelleen synkkiä

Luottamusindikaattorit romahtivat keväällä laaja-alaisesti koronapandemian vaikutusten

seurauksena, mutta ovat kokonaisuutena palautuneet hieman huhtikuun pohjista (Kuvio 3). Kesäkuussa elinkeinoelämän luottamus koheni aavistuksen, mutta pysyi edelleen selvästi pitkän ajan keskiarvon alapuolella. Teollisuuden luottamus pysyi lähes ennallaan tilauskantojen supistuessa entisestään. Palvelualan luottamus nousi toukokuuhun nähden, kun odotukset loppukesän myynnistä kohentuivat hieman. Myös vähittäiskaupan luottamusindikaattori nousi hieman kesäkuussa, mutta rakentamisessa tultiin vastaavasti hieman alaspäin tilauskirjojen ohentuessa. Teollisuuden sekä rakentamisen heikot luottamusluvut antavat osaltaan viitteitä investointien lykkääntymisestä sekä ulkomaankaupan epävarmasta tilanteesta, kun taas luottamuksen koheneminen palvelualoilla sekä vähittäiskaupassa heijastaa kulutuksen piristymistä.

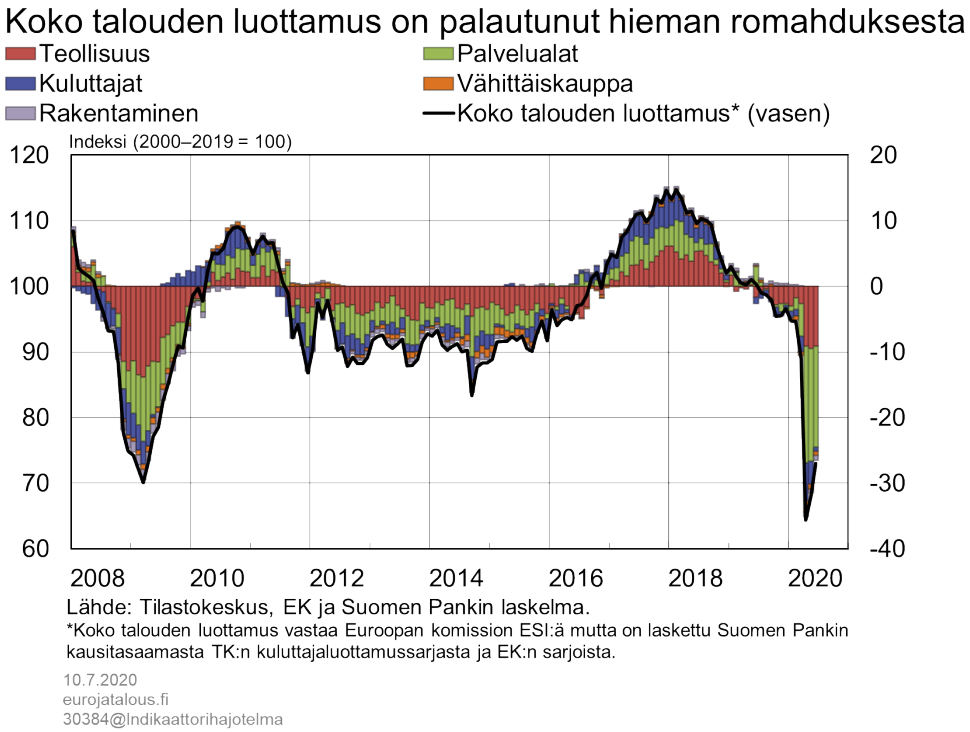
Kuvio 3.

Kuluttajien luottamusindikaattori palautui kesäkuussa kriisiä edeltävälle tasolle (Kuvio 4). Indikaattorin kaikki neljä osatekijää vahvistuivat kesäkuussa toukokuuhun nähden. Kuluttajien odotus Suomen talouden kehityksestä 12 kuukauden päähän nousi eniten, mutta pysyi edelleen selvästi pitkän aikavälin keskimääräisten näkemysten alapuolella. Sen sijaan kuluttajien kuva oman talouden tilasta kuluvalla hetkellä sekä 12 kuukauden päästä olivat kesäkuussa jo lähellä pitkän aikavälin keskiarvoa. Kuluttajien luottamusindikaattorin neljäs osatekijä, eli rahankäyttöaikeet kestotavaroihin seuraavan 12 kuukauden aikana, nousi toukokuuhun nähden ja oli jo viime vuoden kesäkuun tasolla. Kesäkuun ennusteen yhteydessä julkaistussa Suomen Pankin

artikkelissa[2] havaittiin, että kuluttajien luottamuksen osatekijöistä juuri rahankäyttöaikeet kestotavaroihin selittävät parhaiten yksityisen kulutuksen kasvua, ja toisaalta että luottamuksen kehitys on historiallisesti ollut noin puoli vuotta yleisen suhdanteen edellä.

Kuvio 4.

Kuluttajien luottamuksen koheneminen tukee jossain määrin optimistista kuvaa yksityisen kulutuksen tulevasta kehityksestä. Pankkien korttimaksuaineistojen perusteella kulutus on itse asiassa jo viime viikkoina palautunut koronaviruspandemiaa edeltävälle tasolle ja jopa hieman sen yläpuolelle. Palautuminen ei kuitenkaan ole kohdentunut tasaisesti eri toimialoille ja esimerkiksi matkailu- ja kulttuurialojen osalta kulutus on vielä selvästi pandemiaa edeltävän tilanteen alapuolella. Toisaalta korttimaksut eivät myöskään täysin kata kaikkia kulutuksen osa-alueita ja esimerkiksi henkilöautojen ensirekisteröinnit laskivat kesäkuussa 23,9 % vuodentakaisesta.

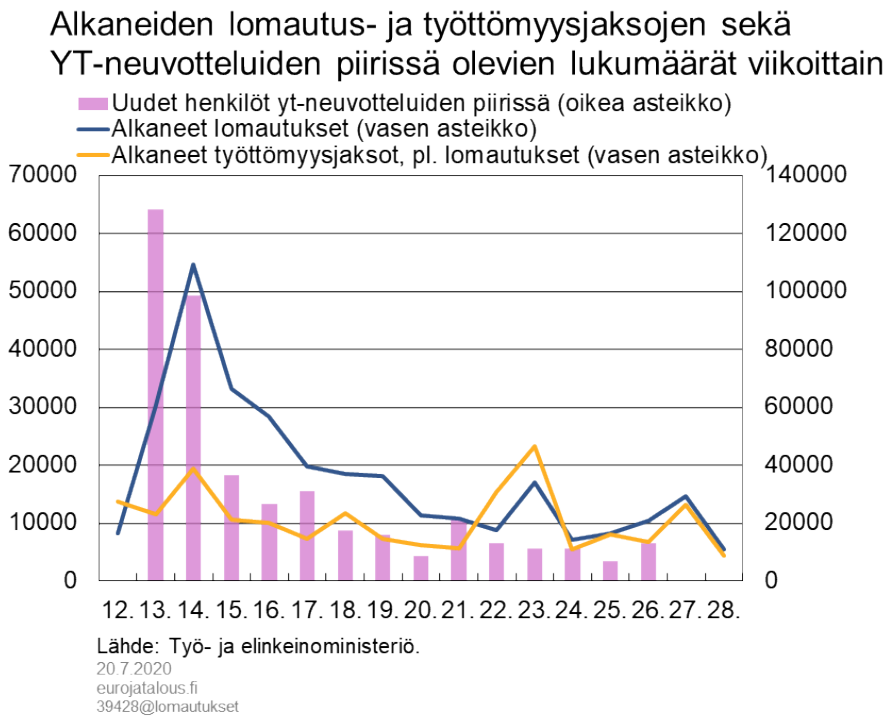
Työmarkkinoiden tilanne on heikentynyt

Työllisyysasteen trendi jatkoi nousuaan vielä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, mutta huhtikuussa työllisyys heikkeni selvästi. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisyys heikkeni ja työttömyys kasvoi toukokuussa vuodentakaiseen verrattuna. Työllisiä oli vuoden 2020 toukokuussa 96 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Työttömyysaste oli toukokuussa 10,6 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 8,8 prosenttia. Työttömyysasteen trendi pysyi kuitenkin

huhtikuun tapaan 6,8 prosentissa myös toukokuussa[3]. YT-neuvottelut ja lomautukset ovat lisääntyneet keväällä ennätyksellisen paljon. Tämä voi johtaa työttömyysasteen nopeaan heikkenemiseen tulevina kuukausina, jos merkittävä osa lomautetuista päätyy työttömiksi.

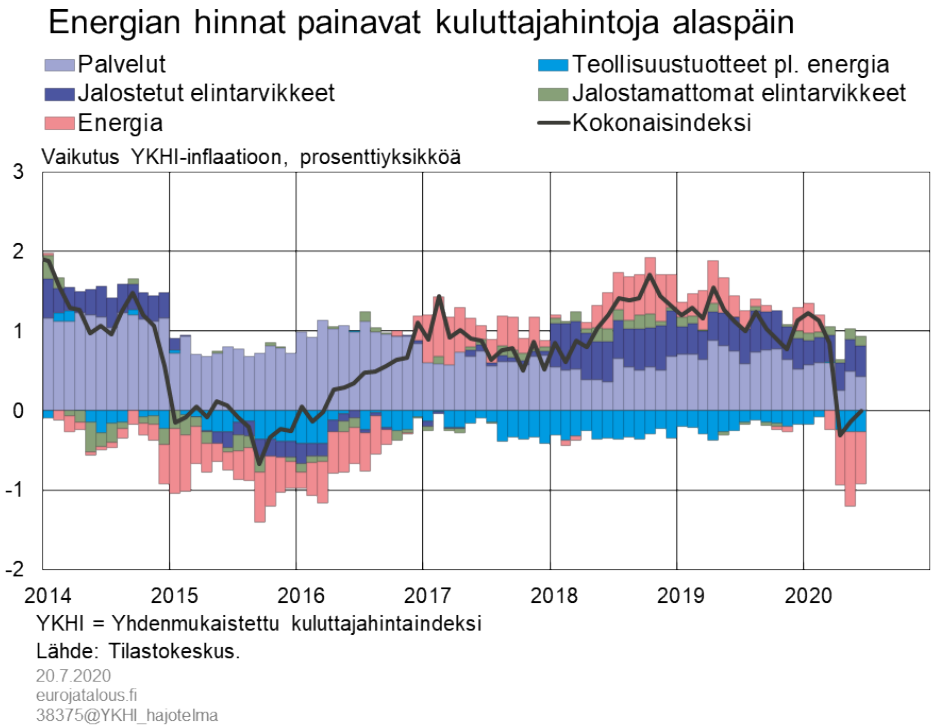
Työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee tietoja koronaviruksen vaikutuksista työllisyystilanteeseen viikkotasolla[4]. Niiden mukaan lomautettujen määrät ovat laskeneet viime viikkoina. Heinäkuun 12. päivä kokoaikaisesti lomautettuja oli työttöminä työnhakijoina yhteensä noin 96 000 henkilöä, kun toukokuun lopussa lomautettuja oli työnvälitystilaston mukaan reilut 158 000. Kesäkuun loppupuolella päättyi suuri määrä määräaikaisia lomautuksia, minkä johdosta myös uudet lomautukset ovat kääntyneet nousuun viime viikkoina, kun osaa lomautuksista on jatkettu (Kuvio 5). Myös alkaneet työttömyysjaksot ovat hienoisessa nousussa.

Kuvio 5.

Muutkin työmarkkinoiden muutoksia ennakoivat indikaattorit viittaavat heikkoon kehitykseen. Muun muassa avoimet työpaikat ovat vähentyneet rajusti. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin TE-toimistoihin toukokuun aikana 45 100, joka on 20 900 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Yritysten työllisyysodotukset ovat myös heikentyneet kaikilla toimialoilla kevään aikana (Kuvio 6). Kesäkuussa odotukset palautuivat erityisesti palvelualalla, mutta ne ovat silti laaja-alaisesti vaimeat. Myös kuluttajien odotukset työttömyyden uhasta oli kesäkuussa edelleen heikolla tasolla, vaikka se paranikin selvästi toukokuuhun nähden.

Kuvio 6.

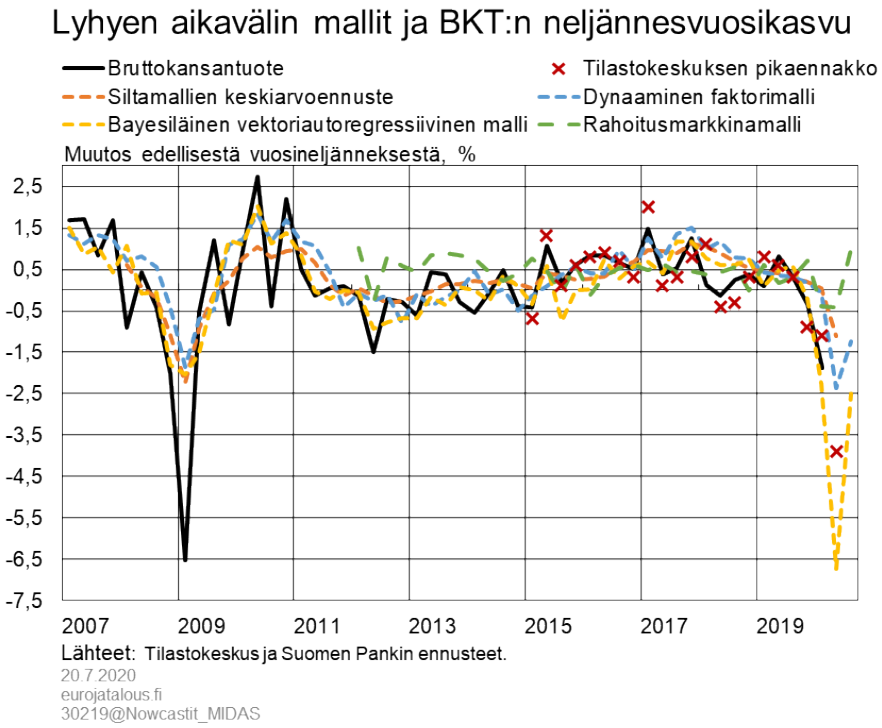

Suomen Pankin kesäkuun ennusteen mukaan työttömyysaste nousee kuluvana vuonna yli 9 prosenttiin ja laskee vain hieman vuoteen 2022 mennessä. Työllisyysaste palaa vuonna 2022 vuoden 2018 alun tasolle, noin 71 prosenttiin.

Inflaatio pysyy nollan tuntumassa

Koronapandemian aiheuttaman taantuman takia inflaation odotetaan pysyvän hitaana kuluvana vuonna. Suomen inflaatio yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna oli kesäkuussa 0,0 % (Kuvio 7), joten Suomen Pankin kesäkuun ennuste (0,2 % vuonna 2020) on edelleen linjassa toteutuneiden lukujen kanssa. Kesäkuussa energian hinnat olivat lähes 8,3 % laskussa viime vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden ja toisaalta ruoan hinnat olivat selvässä 2,4 prosentin nousussa. Pohjainflaatio on hidastunut selvästi koronapandemian seurauksena ja se oli kesäkuussa 0,3 %. Kesäkuun ennakkotietojen perusteella euroalueen inflaatio oli 0,3 %, kun toukokuun toteutunut luku oli 0,1 %. Kotimaassa erityisesti kulutustavaroiden (teollisuustuotteet pl. energia) hinnat ovat kehittyneet euroalueen keskimääräistä hitaammin. Raaka-öljyn barrelihinta on noussut selvästi huhtikuun pohjalukemista, mikä osaltaan vaikutti inflaation hienoiseen kiihtymiseen. Kokonaisuutena hintapaineet ovat kuitenkin erittäin maltilliset.

Kuvio 7.

Tässä artikkelissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin näkemystä.

Asiasanat

bruttokansantuote, inflaatio, korona, luottamus, talousnäkymät, työllisyys